

KLASSIK PSIXOANALIZ: KAREN XORNI TADQIQOTLARI

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universitetining
Jizzax filiali Oila psixologiyasi kafedrası o'qituvchisi*

Shovxiev Luqmoniddin Boynazar o'g'li

luqmoniddinshavxiev@gmail.com

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy Universitetining
Jizzax filiali Psixologiya fakulteti 3 kurs talabasi*

Bolibekova Gulshoda Saydulla qizi

Xolova Mohina Hayotovna

Annatsiya: Karen Xorni 1885 yilda Germaniyada, Gamburg yaqinida tug'ilgan. U hali to'liq shakllanmagan yosh yo'nalish - feministik psixologiyaning asoschisi hisoblanadi. Asarlarning salmoqli qismi ayollarning xulq-atvori va o'z taqdirini o'zi belgilashiga, jamiyatdagi mavqeiga bag'ishlangan. Xorning asosiy raqibi Zigmund Freyd deb qaraladi, garchi uning tarjimai holining dastlabki davrida u psixologning ba'zi g'oyalarini qo'llab-quvvatlagan.

Kalit so'zlar: Karen Xorni, Ayollar psixologiyasi, xavotir, nevroz, shaxs tiplari.

Karen Xorni - amerikalik psixoanalit va psixolog, neofreydizmning asosiy namoyandalaridan biri. U atrofdagi ijtimoiy muhitning shaxs shakllanishiga ta'siri muhimligini ta'kidladi.

Ayollar psixologiyasi

- Ko'pgina ayollarni erkaklarga qiyoslaganda noto'liqlik hissi seziladi, chunki ayollar hayoti erkaklar bilan iqtisodiy, siyosiy va psixosotsial bog'liqlikka asoslangan;

- Ko'pgina ayollarda erkaklar bilan munosabatlarda qiynaladigan rol kontrastlari (ziddiyat) mavjud, xususan xotin va onaning an'anaviy ayol roli va kasb tanlash yoki boshqa maqsadlarga erishish kabi liberal rol o'rtasidagi kontrastni ta'kidlaydi;

Xorni Freyd bilan kattalarda shaxsning tuzilishi va faoliyati shakllanishi uchun bolalik tajribasining ahamiyati to'g'risida kelishib oldi. Ammo uning e'tiqodiga ko'ra, shaxsiyat rivojlanishining hal qiluvchi omili bola va ota-ona o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlardir.

Bolalik ikki ehtiyoj bilan tavsiflanadi: qoniqish va xavfsizlikka bo'lgan ehtiyoj. Ota-onalar tomonidan noto'g'ri munosabatda bo'lganda, bazal dushmanlik munosabati shakllanadi, bu bazal xavotirda, potentsial xavfli dunyo oldida yolg'izlik va nochorlik hissi bilan namoyon bo'ladi.

Asosiy xavotir: nevrozlarning etiologiyasi

• Shaxslararo munosabatlarda xavfsizlik hissi yetishmastligi natijasida xavotir paydo bo'ladi.

- Bolaning xavfsizlik hissini buzadigan ota-onalar bilan munosabatlardagi hamma narsa asosiy tashvishga olib keladi;
- Nevrotik xatti-harakatlarning etiologiyasini bola va ota-ona o'rtasidagi buzilgan munosabatlarda izlash kerak;
- Agar bola sevilgan va qabul qilinganini his qilsa, u o'zini xavfsiz his qiladi va odatdagidek rivojlanish ehtimoli ko'proq.
- Agar u o'zini xavfsiz his qilmasa, ota-onasiga nisbatan dushmanlik paydo bo'ladi va bu dushmanlik oxir-oqibat asosiy tashvishga aylanib, hammaga qaratilgan bo'ladi.
- Bolada aniq bazal tashvish kattalarda nevrozning shakllanishiga olib keladi.

Xavfsizlik tuyg'usiga erishish uchun shaxslararo munosabatlarni optimallashtirish strategiyalari:

- Odamlarga yo'naltirilgan: mos keladigan tur
- Odamlarning yo'nalishi: alohida tur
- Xalqqa qarshi yo'nalish: dushmanlik turi

Odamlarga yo'naltirilgan: mos keladigan tur

Odamlarning orientatsiyasi qaramlik, qat'iyatsizlik va nochorlik bilan tavsiflangan o'zaro ta'sir uslubini o'z ichiga oladi. Xorni itoatkor tur deb tasniflagan odamni mantiqsiz e'tiqod boshqaradi: "Agar men bo'ysunsam, menga tegmaydi"

Odamlarning yo'nalishi : izolyatsiyalangan tip.

Shaxslararo munosabatlarni optimallashtirish strategiyasi sifatida odamlarga yo'naltirish "Menga farqi yo'q" degan mudofaa nuqtai nazariga rioya qiladigan odamlarda uchraydi. Xorni ajratilgan tip deb tasniflagan bunday odamlar noto'g'ri e'tiqodga asoslangan: "Agar men chekinsam, hammasi yaxshi bo'ladi"

Odamlarga qarshi yo'nalishi: dushmanlik turi. Xalqqa qarshi yo'nalish - bu hukmronlik, dushmanlik va ekspluatatsiya bilan tavsiflangan xatti-harakatlar uslubi. Dushman odam xayoliy e'tiqoddan harakat qiladi: "Menda kuch bor, hech kim menga tegishi mumkin emas"

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Карен Хорни Психология женщины «Мастера психологии», 2018
2. Muxammedova D.G', Mullaboyeva N.M, Rasulov A.I "Umumiy psixologiya" Darslik Toshkent-2017
3. U.A.Butayeva "Shaxs psixologiyasi" O'quv qo'llanma Samarqand-2021
4. Shovxiyev L., Sharafitdinov A. Psixologiyada tush korish tilsimlari //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollor. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 485-488.
5. Sharafitdinov A., Shovxiyev L. Hissiy intellekt va uning shakllanishi //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollor. – 2022. – T. 1. – №. 1. – C. 437-440.
6. Shovxiyev L. Ursachen der Entstehung von psychischen Krisen." //International Simposium of Young Scholars" Xalqaro Amerika konferensiyasi.(514-516 betlar). – 2021.

7. Boynazar o'g'li S. L., Buriboyevich M. K., Ergashovich Y. S. PSCHOLOGY OF MODERN LEADERSHIP AS AN IMPORTANT PHENOMENON OF EFFECTIVE MANAGEMENT //International Journal of Early Childhood Special Education ISSN. – 2022. – T. 1308. – C. 5581.
8. Shovxiyev L., Sharafitdinov A. Hissiy intellekt va uning shakllanishi. Zamonaviy Innovatsion Tadqiqotlarning Dolzarb Muammolari Va Rivojlanish Tendensiyalari: Yechimlar Va Istiqbollor, 1 (1), 437–440. – 2022.
9. Boynazar o'g'li S. L. et al. KARL GUSTAV YUNGNING ANALITIK PSIXOLOGIYASIDA KOLLEKTIV ONGSIZLIK TUSHUNCHASI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 10. – С. 17-19.
- 10.Boynazar o'g'li S. L., Beknazar o'g'li E. H. G. YU. AYZENKNING HAYOTI VA IJODI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 9. – С. 165-169.
- 11.Boynazar o'g'li S. L. Xolova Mohina Hayot qizi,“Ta’lim jarayonida o ‘quvchilar diqqat barqarorligini o ‘rganilishda innovatsion usullardan foydalanish”«ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ» Xalqaro ilmiy jurnal. 132-138 betlar.
- 12.Boynazar o'g'li S. L., Akmal o'g'li E. N. A. ADLERNING INDIVIDUAL PSIXOLOGIYA BO ‘YICHA ISHLAR. – 2023.
- 13.Boynazar o'g'li, Shovxiyev Luqmoniddin. "Gapparova Zokira Xudayberdi qizi “Zoopsixologiya va qiyosiy psixologiyani Rossiyada o ‘rganilishi”“TADQIQOTLAR." Respublika ilmiy-metodik jurnali.
- 14.Boynazar o'g'li S. L., Beknazar o'g'li E. H. G. YU. AYZENKNING HAYOTI VA IJODI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 9. – С. 165-169.
- 15.Shovxiyev L. Ursachen der Entstehung von psychischen Krisen." //International Simposium of Young Scholars" Xalqaro Amerika konferensiyasi.(514-516 betlar). – 2021.
- 16.Shovxiyev L., Sharafitdinov A. Hissiy intellekt va uning shakllanishi. Zamonaviy Innovatsion Tadqiqotlarning Dolzarb Muammolari Va Rivojlanish Tendensiyalari: Yechimlar Va Istiqbollor, 1 (1), 437–440. – 2022.
- 17.Boynazar o'g'li S. L. et al. KARL GUSTAV YUNGNING ANALITIK PSIXOLOGIYASIDA KOLLEKTIV ONGSIZLIK TUSHUNCHASI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 10. – С. 17-19.
- 18.Boynazar o'g'li, S. L. Ergashova Dilafuz Ergash qizi,“. Ta’lim motivatsiyasi va uni shakllantirish jarayoni”“TADQIQOTLAR" Respublika ilmiy-metodik jurnali.
- 19.Boynazar o'g'li, S. L. Xolova Mohina Hayot qizi,“Ta’lim jarayonida o ‘quvchilar diqqat barqarorligini o ‘rganilishda innovatsion usullardan foydalanish”«ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ» Xalqaro ilmiy jurnal. 132-138 betlar.
- 20.Boynazar o'g'li S. L., Akmal o'g'li E. N. A. ADLERNING INDIVIDUAL PSIXOLOGIYA BO ‘YICHA ISHLAR. – 2023.

- 21.Boynazar o'g'li S. L. et al. KURT LEVIN HAYOTI VA IJODI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 9. – С. 139-143.
- 22.Балибекова Г., Шовксиев Л. Muloqot insonlarga ta 'sir otkazish vositasi sifatida //Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 518-520.
- 23.Шовхиев Л. Tergov taktikasining tushunchasi, predmeti va manbalari //Информатика и инженерные технологии. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 503-507.
- 24.Boynazar o'g'li S. L., Tojikulovich U. S. TEMPERAMENTNING HOZIRGI ZAMON NAZARIYALARI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 23. – №. 3. – С. 19-25.
- 25.Boynazar o'g'li S. L. et al. MULOQOT VA SHAXSLARARO MUNOSABATLAR //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 23. – №. 3. – С. 9-18.
- 26.Boynazar o'g'li S. L., Orifjon o'g'li T. H. EDVARD TORNDAYKNING TA'LIM TAMOYILLARI, TA'LIM NAZARIYASINING ASOSIY QONUNLARI VA XUSUSIYATLARI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 10. – С. 6-11.
- 27.Boynazar o'g'li S. L. et al. IRODAVIY HARAKATLARNING YOSH XUSUSIYATIGA BOG 'LIQLIGI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 10. – С. 12-16.
- 28.Boynazar o'g'li S. L. et al. TA'LIM JARAYONIDA O 'QUVCHILAR DIQQAT BARQARORLIGINI O 'RGANILISHDA INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 22. – №. 9. – С. 132-138.
- 29.Shovxiyev L. B., Sh U. P. JAMIYATDA SHAXSLARARO MUNOSABATLAR VA MULOQOT PSIXOLOGIYASI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 1. – С. 1255-1262.
- 30.Boynazar o'g'li S. L. et al. IDROK SHAKLLANISHINING YOSHGA DOIR XUSUSIYATLARI //World of Science. – 2023. – Т. 6. – №. 5. – С. 367-369.
- 31.Boynazar o'g'li S. L., Hayotovna X. M. BOSHQARUVDA LIDERLIKNING IJTIMOIIY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 550-553.